

ELS ESCOLARS A L'ESPORT EN PESSETES

Joan Durà i Riera, president del Consell de l'Esport Escolar de Barcelona

La diversitat d'ens que posen els seus recursos a disposició de l'esport escolar —escoles, clubs, ajuntaments—, les diferents fons de finançament —governos autònoms, ajuntaments, espònsors—, i, fins, i tot, la participació individual, dels pares fonamentalment, fan molt difícil d'avaluar el cost de les activitats esportives extraescolars.

De tota manera, a ningú no se li escapa la gran importància que els diners han de tenir en determinar la menor o major pràctica de l'esport entre els escolars, i el que això significa quant a foment de les desigualtats socials, i a la pèrdua de potencial esportiu d'un país.

Pot ser tan exacte afirmar que, a Catalunya, molts escolars fan esport, com dir que l'esport arriba a un nombre insuficient d'escolars. Segons en quines circumstàncies es digui i segons què es vulgui dir, o segons l'audiència, hom se servirà d'una o d'una altra d'aquestes afirmacions. A més, convindria matisar què s'entén per esport i què vol dir fer esport. Sembla, no obstant, fora de dubte que, en el decurs dels deu darrers anys, la pràctica esportiva a nivells escolars o de base ha augmentat extraordinàriament. Les xifres oficials parlen d'uns dos-cents mil participants. Les reals, segons com es miri, no se n'allunyen gaire. Aquest esclat esportiu de base ha estat possible gràcies a la convergència dels esforços de les institucions i de les entitats. Si sobre la Direcció General de l'Esport de la Generalitat de Catalunya recau la màxima responsabilitat —que ha exercit amb prou eficàcia—, no val oblidar les valuoses aportacions dels ajuntaments. La voluntat de treball il·lusionat d'escoles, d'associacions de

pares i la col·laboració d'entitats esportives, federacions i clubs ha arribat i portat a l'èxit —sempre relatiu, és clar— una política de promoció esportiva.

El grau qualitatiu que assoleixen, en la pràctica, aquestes activitats és una altra qüestió, encara que sembla justificable que es produeixin disfuncionalitats i desequilibris després d'un important creixement en tant curt espai de temps. La insuficiència d'instal·lacions i de tècnics en són algunes de les causes. Segurament, però, la causa principal és la manca d'una didàctica especialitzada de l'esport, manca aquesta afegida a la mediocritat dels objectius proposats per a l'esport escolar. Ben cert que l'esport pot abastar amplis camps —físics, psíquics, de formació del caràcter i de la personalitat, etc., a part dels pròpiament esportius— quan es dirigeix a nois i noies en edat escolar. Sense risc d'error, es pot afirmar que la gairebé absoluta manca de col·laboració per part del personal docent de les escoles és la principal causa del camí unidi-

reccional que ha pres l'esport escola, que sempre ha estat en mans de persones més o menys o gens qualificades, que pertanyien al món de l'esport. Tot això s'agreuja quan a la major part de les escoles l'educació física és solament un desig.

Una altra conseqüència del ràpid i improvisat creixement és la no continuïtat de la pràctica esportiva quan els escolars acaben l'etapa d'EGB. Els que han sobresortit en l'esport troben acolliment en clubs, però els esportistes menys hàbils o menys dotats o amb menys sort veuen barrat el pas, i una gran majoria d'ells abandonen l'esport. A Barcelona-ciutat, cada curs s'allunyen de l'esport uns sis mil esportistes «cadets». Hi ha molt pocs instituts de BUP i de FP que tinguin organitzada alguna altra activitat esportiva que no sigui fer, de tant en tant, un partidet de futbol-sala... I d'allò que en diuen esport universitari, més val no parlar-ne.

L'intromissió de l'economia
Fer esport consisteix a fer pràctica



continuada, amb més o menys intensitat, d'exercicis físics normalitzats. Aquesta mitja definició, excessivament sintetitzada, de la pràctica esportiva i de l'esport segurament que pot ser acceptada per una majoria. Però per completar-la, cal fixar uns objectius a aquesta pràctica. I quan es conceben aquests objectius és quan comencen les divergències d'opinió: esport com activitat lúdica, com a eina de formació humana, com a instrument salutífer, com a mitjà per competir, com a forma d'alienació i dominació de l'individu, etcètera. Encara hi ha aquells que confien a l'esport «l'honor de la pàtria» i aquells

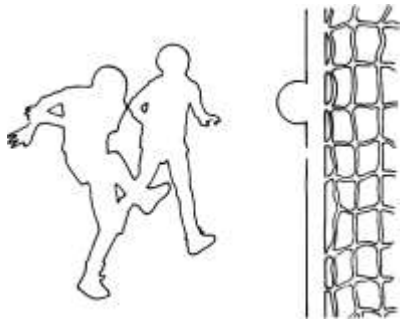
que hi veuen, simplement, un camp abonat per fer-hi política.

Quan ens adonem d'aquest amplíssim ventall de possibles objectius, de seguida intuïm que un dels elements decisoris és l'econòmic. Segons qui i com s'usi aquest element es fa possible dirigir l'esport, i la seva pràctica, cap a una direcció o cap a una altra. En un sistema democràtic això és lícit, coincideixi o no amb els propis criteris de cadascú, però cal tenir present que lícit no és pas sinònim d'encert, o d'eficàcia o de raó.

És tan important l'aspecte econòmic, que s'han anat creant costosíssims organismes fonamentalment adminis-

trats, encara que han adaptat altres qualificatius polítics, tècnics, organitzatius, etcètera (exemples: COI, COOB, DGE, CSD, federacions espanyoles, catalanes, territorials; regidories municipals, consells comarcals, CEEB, EIE, gabinets mèdics, d'estudis de recerca, centres d'alt rendiment, de més o menys alta tecnificació, clubs, associacions, agrupacions, etc. etc.) Tots es mouen l'emparedat de lleis, de decrets, d'ordres, de normes, i de reglaments.

Es parla molt d'aquests organismes, alguns d'utilitat manifesta, i dels seus directius, però molt poc dels verdaers protagonistes de l'esport, que són



els esportistes. Només se'n parla quan accedeixen a l'esport d'elit sobre tot si aquest és dels «espectaculars». Generalment, importa més el farciment que el gall.

Al finançament d'aquests organismes s'hi dedica una bona part del «pastís» econòmic destinat a l'esport.

Els conceptes a pagar

L'esport escolar tampoc pot escapar-se de la influència del diner. És lògic, ja que es troba immers en una societat en la qual el diner és un factor decisiu i, fins i tot, decisor. No assoleix les xifres tan elevades com les destinades a altres nivells esportius, però, tot i així, el seu cost no és gens desdenyable, encara que cal dir que no és uniforme per a tots els esports ni tampoc igual per a tots els practicants. En aquest aspecte, la pràctica esportiva pot accentuar les desigualtats.

No es disposa de xifres concretes ni absolutament fiables del cost de l'esport escolar. El que sí que és cert és que a Catalunya les administracions públiques —la Generalitat i els ajuntaments— hi esmercen considerables quantitats. Però també és cert que els esportistes, o les seves famílies, hi aporten quantitats realment importants. Tot sumat, proporciona xifres sorprenents.

El Consell de l'Esport Escolar de Barcelona, entitat que agrupa unes 400 escoles i prop de 40.000 escolars i que organitza competicions de 18 diferents esports, al llarg de 20 jornades, el curs 85-86 va fer un petit estudi en relació amb la incidència dels aspectes econòmics en l'esport escolar. Els seus resultats són els que s'ofereixen aquí.

Les instal·lacions i el seu manteniment

Sortosament, l'esport escolar es practica, majoritàriament, als patis de les escoles, excepte en alguna disciplina que, necessàriament, comporta llogar instal·lacions, gairebé sempre municipals, encara que assignades a alguna entitat esportiva: atletisme, natació, futbol.

Al moment de celebrar la competició, alguns esports també necessiten instal·lacions amb més capacitat i millor equipades que les escolars, i, per tant, també s'ha de raure a instal·lacions llogades: gimnàstica rítmica i esportiva, taek-won-do, judo, tennis-taula, escacs.

En algun esport la manca d'instal·lacions és tan gran que, quan es vol impulsar-lo, és imprescindible comptar amb l'única pista que existeix a Barcelona. Exemple: el baseball o l'hoquei.

Cal dir que els preus dels lloguers no són excessivament alts: un partit de futbol, 1.250 pessetes; la piscina Sant Jordi, ara tancada, 3.000 pessetes per sessió; la piscina de les Llars Mundet (Diputació de Barcelona) 3.600, pessetes; el Gimnàs Municipal de Montjuïc 1.100 pessetes.

Si les instal·lacions són alienes a l'escola, amb el pagament del lloguer trobem el cost aparent. Però si són pròpies del centre tenen costos molt difícils de fixar: si es tracta d'escoles públiques semblen gratuïtes, encara que, evidentment, no ho són. Si són privades ¿quin cost tenen? ¿Quants anys fa que es construïren?

¿Què s'ha estat el temps d'amortització? ¿Què s'ha d'amortitzar amb diners de l'esport, quan es tracta del pati d'escola?

El manteniment és un paràmetre més fàcilment mesurable: llum, aigua, gas,

reparacions, marcatge de les pistes, vestidors, etcètera.

Els entrenadors i els monitors

Aquest concepte de la despesa no és el que capfica més els responsables de l'esport de cada escola, i és un signe ben significatiu. Se cerca un bon tècnic però se li regategen els emoluments. I com que allò de les tres b (bo, bonic i barat) ja ha passat a la història, ens trobem —no sempre, però amb freqüència— amb ex-jugadors professionals d'un determinat esport que ensenyen allò que ells, amb anys de pràctica, han après. Ensenyen a practicar un esport, però lògicament no hi introdueixen cap altre component. Gairebé sempre, l'objectiu és preparar-se per guanyar un partit. També és corrent trobar pares d'alumnes, de bona voluntat i amb gran entusiasme, que coneixen un esport recordant anys de joventut, transmeten aquests coneixements als esportistes del seu equip.

Són excepció algunes escoles amb un tècnic ben capacitats, llicenciat de l'INEF, qui rep la responsabilitat de l'esport. Aquest compta amb la col·laboració de monitors més o menys qualificats, però sota la seva direcció.

Els costos, com es pot comprendre, són diferents. Des del cost zero, quan es tracta d'un pare d'alumne voluntariós, a tot un pressupost, quan hi ha un llicenciat i tot un equip tècnic. Una situació molt freqüent és que una escola tingui un professor d'educació física però que aquest no s'ocupi de l'esport. L'esport no és considerat una activitat docent. L'educació física ho és per llei, però no en la pràctica ¿Quants claudres de professors accepten en les reunions d'ava-

luació o de programació el professor d'educació física?

Els àrbitres i els jutges

En els comptes de l'esport escolar aquest concepte segurament que es podria reduir considerablement si s'acceptés que, sobretot en les categories inferiors, (benjamins i alevins), arbitressin els mateixos entrenadors o delegats d'equip, o companys més grans (cadets o juvenils). Però encara que això pugui semblar raonable, els responsables dels equips exigeixen àrbitres i, si pot ser, amb el corresponent uniforme i ben veterans. Amb això el mimetisme de l'esport espectral s'arrodoneix... i s'encareix.

Els preus dels arbitratges (curs 87-88), per posar-ne solament algun exemple, són en pessetes els que es mostren a la taula 1.

Cal dir que, per a Benjamins, encara que hi ha competició, no s'organitzen finals ni campionats, malgrat el parer contrari d'algunes persones.

El material esportiu

Amb la moda que certes federacions i certs fabricants de material (bàsicament de pilotes) han creat i amb l'acceptació d'aquestes modes per part de molts responsables de l'esport, el preu del material esportiu està arribant a constituir un apartat honorós en els pressupostos de moltes escoles. Heus aquí alguns exemples:

Pilotes bàsquet masculí	3.000 ptes.
bàsquet femení	2.800 ptes.
Volei	2500-6.000 ptes.
«Badem»	
bàsquet femení	3.000-9.000 ptes.
mini-bàsquet	2.900 ptes.
volei	2900-5.800 ptes.
futbol	3500-4.000 ptes.

A més, hi ha les xarxes de les porteries, les cistelles, els taulers, les porteries, els aparells de gimnàstica, tatamis, etc. Alguns d'aquests tenen una vida més llarga, però els altres la tenen molt efímera.

Els equipaments individuals

Aquí, la publicitat, l'esperit d'imitació, la condició de ciutadans consumistes juguen un important paper. Les grans marques, amb la presència d'esportistes mundialment coneguts, inciten a usar objectes i roba d'alt preu (i, suposem, d'alta qualitat). No tothom està en disposició de participar en aquesta cursa consumista, i va adaptant-se a altres equipaments més econòmics.

Els desplaçaments

A Barcelona, el desplaçament d'un equip, des de la seva escola a una altra, usant el transport públic, pot costar entre 750 ptes. i 1.500 a cada sortida, si és dins de la ciutat. I cada equip n'ha de fer cada curs deu com a mínim.

A les comarques usen els autocars per

cost, de totes formes, és semblant. I força elevat.

Succeeix, sovint, que els pares d'alguns esportistes carreguen el seu cotxe de companys dels seus fills, amb els seus estris, per anar d'un lloc a l'altre. Sembla gratuït. Però té un cost... per qui paga, és clar.

L'organització

Aquest és un altre capítol important del cost de l'esport escolar. És l'organisme o l'entitat que promou, organitza i controla el desenvolupament de l'esport en aquesta fase escolar o de base. Poden ser els Consells Comarcals (a Barcelona, el CEEB), les federacions esportives o altres entitats (OAR, CADECA, etc.). La burocràcia té un cost de personal, d'impresos, d'ordinadors, de material d'oficina, de lloguers de locals, de llum, etc. També compten els trofeus o, si és el cas, alguna revista. A Barcelona, el CEEB (i segurament que a molts d'altres llocs, altres entitats) compta amb la col·laboració de més d'un centenar de persones (algú mestre, ex-entrenadors, ex-àrbitres o jutges, o pares d'alumnes) que treballen gratuïtament per tal d'organitzar cadascun dels esports: formen els comitès organitzadors i de competició de cada esport. Treballen en aquesta activitat entre 4 i 16 hores setmanals segons sigui l'esport.

Les institucions

Encara hi ha altres despeses que no figuren en aquest petit estudi: les quantitats que les institucions destinen a altres aspectes de la promoció esportiva. La Direcció General de l'Esport de la Generalitat, els ajuntaments i, de vegades, les diputacions, esmercen quantitats realment importants.

Taula 1. Preus dels arbitratges.

	Benjamins	Alevins	Infantils	Cadets	Juvenils
Futbol	975	975	975	1.175	1.175
Bàsquet	775	775	900	1.150	1.275
Handbol	583	756	891	1.107	1.868
Volei		650	900	1.115	
Hoquei patins	575	675	750	1.075	1.500



El cost de l'esport escolar

Si es vol conèixer amb una certa aproximació el cost de l'esport escolar, cal tenir present que no tots els esports tenen el mateix cost. Les variants a tenir en compte són: nombre de jornades de competició, instal·lacions (pati del o pistes externes), esport (equipaments: patins, etc. o taulers d'escacs, etc.), si l'entitat organitzadora és municipal (directament o a través d'un patronat municipal) o privada (amb un cost molt inferior quan ho es), desplaçaments, intervenció d'algun club que aporti tècnics, esports individuals o d'equip (arbitratges, etc.).

En qualsevol cas, pot acceptar-se com aproximadament vàlid, els càlculs exposats a la *taula 2*.

Mitjançant una senzilla operació, sabem que els 40.000 esportistes escolars que pertanyen al CEEB, vénen a gastar-se uns mil cent-vint milions de pessetes cada curs. Això sense haver comptabilitzat el lloguer (o les amortitzacions) de les pistes de joc.

Si és té present que a Barcelona encara hi ha uns 10.000 esportistes en edat escolar adscrits a un club o associació, aquesta xifra es converteix

Taula 2. Cost en pessetes per esportista i curs

Organització	500
Assegurances (a càrrec DGE)	100
Equipament individual	6 000
Arbitratges	1 000
Entrenador	10 000
Manteniment pistes	7 000
Material esportiu	2 000
Desplaçaments	1 000
Altres	400
Total	28.000

en uns mil cinc-cents milions.

La Direcció General de l'Esport contribueix amb 25 milions i l'ajuntament amb 5 al cost total de l'activitat organitzada pel CEEB (2,6 %). Algunes entitats d'estalvi o mercantils aporten uns 2 milions més (0,18 %). La resta corre a càrrec, directament o indirecta, dels mateixos esportistes. A més de tot això, com abans dèiem les institucions esmercen altres importants quantitats de diners (instal·lacions, trobades d'estiu, programes de promoció, de perfeccionament, etc.).

Si suméssim tots aquestes quantitats de diners i les dividíssim pel nombre d'habitants de Barcelona, veuríem que cada habitant ha d'aportar unes

mil ptes. perquè un vint per cent dels seus ciutadans més joves facin esport. Ara, només cal saber si és útil o no aquesta considerable despesa. O si és proporcionada els resultats que se n'obtenen. Des del punt de vista estrictament de salut dels escolars, és certament útil. Des de l'aspecte formatiu, la utilitat és discutible, segons que és concebut l'esport escolar avui. En l'aspecte esportiu, si hi hagués una millor coordinació, si no suressin tants afanys de protagonisme, si s'establís el criteri que és més important per a un poble que el seu nivell general esportiu sigui alt que no pas que obtingui quatre medalles olímpiques, l'aprofitament d'aquests diners podria ser òptim.